

OPERA LUI AURELIU BUSUIOC ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL
THE WORK OF AURELIU BUSUIOC IN THE EDUCATIONAL PROCESS

NOVOROJDEN Stela,

*master în filologie,
or. Chișinău, Republica Moldova,
vardi.stella@mail.ru*

TABURCEANU Polina,

*doctor, conferențiar universitar UPSC, or. Chișinău,
Republica Moldova
ORCID: 0000-0001-9475-3481
taburceanu.polina@upsc.md*

CZU: 821.135.1.09:37

DOI: 10.46727/c.10-11-11-2023.p178-184

Abstract. The article elucidates some methodical aspects in the teaching/learning of Aureliu Busuioc's work. It is mentioned that the destinies of the characters in the author's novels depend a lot on the political system, on certain people who are in charge. Most of the characters are not happy, they are lonely characters. The writer's concerns for moral issues (including the ethical searches of the young generation), projected on a well-known and well-represented social-human background. Full of color and authenticity, captivating as problematic, topics and concise methods, these writings were true samples of lucid analysis of some human cases with relevant meanings, occupying a prominent place in the hierarchy of contemporary prose. They affirm a writer fully endowed with narrative intelligence, with the virtues of a nuanced observer of human nature, with his own way of perceiving reality, with obvious ironic skills.

Keywords: lyrical genre, novel, character, type, intellectual.

Rezumat. Articolul elucidează unele aspecte metodice în predarea/învățarea operei lui Aureliu Busuioc. Este menționat faptul că destinele personajelor din romanele autorului depind foarte mult de sistemul politic, pe anumite persoane care se află la conducere. Majoritatea personajelor nu sunt ferice, sunt fire singuratice. Preocupările scriitorului pentru problematica morală (inclusiv pentru căutările etice ale tinerei generații), proiectată pe un fundal social-uman bine cunoscut și bine reprezentat. Pline de culoare și autenticitate, captivante ca problematică, subiecte și modalități concise, scrierile acestea erau veritabile mostre de analiză lucidă a unor cazuri umane cu semnificații relevante, ocupând în ierarhia prozei contemporane un loc de prim-plan. Ele afirmă un scriitor dotat din plin cu inteligență narativă, cu virtuți de nuanțat observator al naturii umane, cu un mod al său de a percepe realitatea, cu evidente aptitudini de ironist.

Cuvinte-cheie: genul liric, roman, personaj, tip, intelectual.

Aureliu Busuioc este o personalitate enigmatică din literatura română care și-a țesut opera între umor și sarcasm, dragoste și ironie, „*pactizând cu diavolul*” și comunicând „*singur în fața dragostei*”. Este cunoscut atât pentru operele lirice în care se joacă cu metafore și un vocabular select (tiflon, Taxidermie, Diluvlu, Plimbătorul de purici, Surmenaj), titluri care trezesc curiozitatea cititorului și dorința de a lectura, am putea recomanda lirica poetului în zilele triste în care cauți refugiu în idei și găsești alinare și încuviințare în creațiile jucăușe ale scriitorului, cât și în cele epice, sau dramatice. Deci, scriitorul cuprinde în creația sa toate trei genuri literare, aspect important pentru sistemul educațional românesc.

Proza lui Aureliu Busuioc include un colier bogat de romane:

- *Singur în fața dragostei; Pactizând cu diavolul; Unchiul din Paris, Lătrând la lună; Local – ploi de scurtă durată; Spune-mi Gioni; Hronicul găinarilor; Și a fost noapte etc.*

Romanele lui A. Busuioc se înscriu în tipologia romanului modernist sau romanul ionic, romane ce se manifesta prin interiorizare (psihologism). Acest tip de roman dă naștere și unor personaje aparte, atât a celor masculine, cât și a celor feminine. Lumea e văzută prin ochii unui personaj, care este naratorul și reprezentantul autorului. Se scrie la persoana I, se folosește adesea fluxul amintirilor (nu se mai scrie în „prezent istoric”, ci se pornește dintr-un punct unic, considerat prezentul, și se scrie întocmai cum „personajul cheie” își amintește. Se folosește scrisoarea, jurnalul (redarea unor asemenea pseudo-creații ale personajelor), pentru a le deduce sentimentele. Metoda poartă numele de „dosar de existențe”. Nu mai sunt prezentate sentimentele altora, eventual cele care sunt deduse de „personajul cheie”, nu mai există omniprezența, totul rezultând fie din dosarul de existențe, fie din întâlnirile directe ale personajelor.

În Curriculumul la disciplina Limba și literatura română pentru cl. a X-XII-a din 2019 sunt recomandate următoarele opere ale scriitorului Aureliu Busuioc:

- Texte epice: *Pactizând cu diavolul; Și a fost noapte; Lătrând la lună*. [p. 33]
- Texte dramatice: *Radu Ștefan, întâiul și ultimul*. [p. 33]

În Curriculumul la disciplina Limba și literatura română pentru cl. a V-IX-a din 2019 sunt recomandate următoarele opere ale scriitorului Aureliu Busuioc:

- Genul liric – *Bătrânul poet*; etc. [p. 49]
- Genul epic - *Când bunelul era nepot, Lătrând la lună*. [p. 49]

În conformitate cu Curriculumul pentru cl. a V-IX-a din 2010, din operele scriitorului se regăsesc titlurile: *Singur în fața dragostei, Lătrând la lună* – specia roman [p. 22]; *Bătrânul poet, Înțelegeră* – genul liric. [p. 26]

Critica literară menționează că genul predilect al lui Aureliu Busuioc este proza, iar exegetul Alex Ștefănescu notează că el „scrie bine și poezie, datorită inteligenței sale artistice remarcabile”. [6, p. 17] În același context, Alexandru Suceveanu menționează: „Deși mai comentat (și poate chiar mai cunoscut) în ipostaza de prozator, Aureliu Busuioc s-a impus în conștiința publică și ca poet. Poezia sa, scrisă cu două-trei decenii în urmă, chiar dacă apare întrucâtva eclipsată de statura masivă a prozatorului de azi, autor al mai multor romane de succes și piese de teatru, nu și-a pierdut virtuțile, a reușit să-și păstreze substanța, profilul său distinct, și în contextul noilor realități literare, atât de radicale și demolatoare”. [5, p. 11] Recuzita culturală a acestei poezii, atitudinea parodică, ironia și (auto)persiflarea, înclinația spre parabolă și livresc o țin mai aproape de gustul cititorului de azi, o fac într-un fel consonantă și compatibilă cu sensibilitatea poeziei actuale. Însuși autorul, un intelectual de aleasă structură, cu o pronunțată conștiință modernă, adevărat decan de vârstă al literelor basarabene, manifestă o ireductibilă și tranșantă solidarizare cu opțiunile estetice ale generației postmoderniste, o exemplară deschidere spre tot ce este nou și neperisabil în materie de literatură. Suntem de părere că lista creațiilor scrise de Aureliu Busuioc pentru copii este foarte bogată și ar putea completa literatura recomandată de Curriculum pentru disciplina Limba și literatura română.

În baza liricii lui Aureliu Busuioc pentru elevii din clasa a X-a pot fi recomandate versurile: *Ecologică, Un băiat iubea o fată, Spovedanie*. Activitatea didactică profesorul o poate începe cu câteva epigrame ale poetului Aureliu Busuioc. Textele sunt citite expresiv cu sarcina pentru elevi de a-și verbaliza sentimentele trăite la audierea acestor creații:

Unui filosof: *Cugetările-ți profunde / Spun că trenul mătăluță / N-a ajuns la gara unde / Se coboară din maimuță...*

Unui scriitor necriticat: *Volumul lui / Se trece sub tăcere / De unde nu-i / Nici Dumnezeu nu cere.*

Unui peisagist: „*Eu aduc mesajul / Unui suflu nou!*” / *I-am privit peisajul / Și-am rămas tablou.* (Creații lecturate din volumul: *Culori* de Aureliu Busuioc, Biblioteca pentru toți)

În continuare, profesorul enunță tema, elevii o notează în caietele de studiu.

La etapa *Realizarea sensului* 3. Elevii sunt repartizați în trei grupuri și primesc câte o fișă de lucru care conține câte o poezie a poetului Aureliu Busuioc:

- a. Grupul I – Poezia *Spovedanie*;
- b. Grupul II – Poezia *Un băiat iubea o fată*;
- c. Grupul III – Poezia *Ecologică*.

De asemenea, în altă fișă sunt scrise următoarele sarcini, identice pentru fiecare grup:

- a. de lecturat textul poetic dat și de scris într-un enunț impresiile postlecturale;
- b. de explicat cu DEX-ul lexemele necunoscute;
- c. de alcătuit axa lexicală a poeziei și de caracterizat registrul limbajului poetic;
- d. de comentat un simbol / motiv / figură de stil semnificativă în context.

Pentru *Reflecție* elevii, ghidați de către profesor, vor expune idei principale atestate în operă și vor identifica tema principală și temele secundare.

La această etapă elevii vor prezenta pe postere lucrul în grup, vor comenta ce au înțeles în poeziile date.

Cadrul didactic va pune accentul în parcursul didactic pe importanța registrului lexical care creează ironia în cadrul operelor poetice. De exemplu, în poezia *Spovedanie*: „*Sunt nemodern. Vetust. Antichitate. / Mă sprijin în sonete ca în cărți, / Pe când poeții tineri, demni și dârji / Sug viitorul din eternitate*”. – pag. 84 sursa 1 autorul utilizează lexemele: *Nemodern, vetust, antichitate, cârji, proteze, babac, teflon, zdrânga-zdrânga, flanșetă* – care nu se încadrează în tiparul clasic al limbajului poetic, dar care sunt potrivite contextului dat, creând un stil ironic atractiv și reușind să abordeze teme importante de ordin universal, precum este ars poetica, în contextul dat.

Deci, scriitorul a reușit să zidească un stil deosebit, atractiv care, de multe ori, este mai aproape de generațiile actuale și utilizarea creațiilor lui Aureliu Busuioc în cadrul lecțiilor de Limba și literatura română este binevenită. Și autorii de manuale pentru disciplina Limba și literatura română au remarcat valoarea stilistică, lingvistică și a mesajului transmis prin opera scriitorului Aureliu Busuioc, astfel, în manualul de Limba și literatura română pentru cl. a VIII-a, regăsim fragmente din romanul *Singur în fața dragostei* de Aureliu Busuioc. [p. 80] În romanul *Singur în fața dragostei* scriitorul reprezintă viața unui colectiv de învățători la o școală din sat. Romanul, alcătuit din șaisprezece capitole, este construit pe mai multe planuri narrative, care urmăresc destinele lui Radu Negrescu, profesor de fizică și matematici, Vioricăi Vrabie, profesoară de limba franceză ș.a.

În baza romanului *Singur în fața dragostei* ne-am propus a realiza o proiectare de scurtă durată pentru elevii clasei a X-a cu subiectul: Tipuri și destine umane în romanul *Singur în fața dragostei* de Aureliu Busuioc

Unități de competențe vizate:

- 3.1 Aplicarea diverselor strategii de lectură;
- 3.2. Rezumarea unui text literar și de graniță;
- 3.4. Utilizarea noțiunilor de teorie literară la analiza textului literar și de graniță;
- 3.5. Comentarea elementelor lexicale, stilistice și semiotice din texte literare și de graniță;
- 3.6. Explicarea funcției cognitive, educative și estetice a textului literar și de graniță.

Tipul lecției: Lecție mixtă

Forma de organizare de bază: Atelier de comunicare și scriere

Obiectivele lecției *La sfârșitul lecției elevul va putea:*

O₁ *Să stabilească propriul tip uman după schema reper dată;*

O₂ *Să relateze succint subiectul operei;*

O₃ Să clasifice personajele după locul din operă;

O₄ Să caracterizeze personajele, stabilind tipul uman;

O₅ Să comenteze propriile idei în raport cu destinul personajelor, deducând mesajul operei.

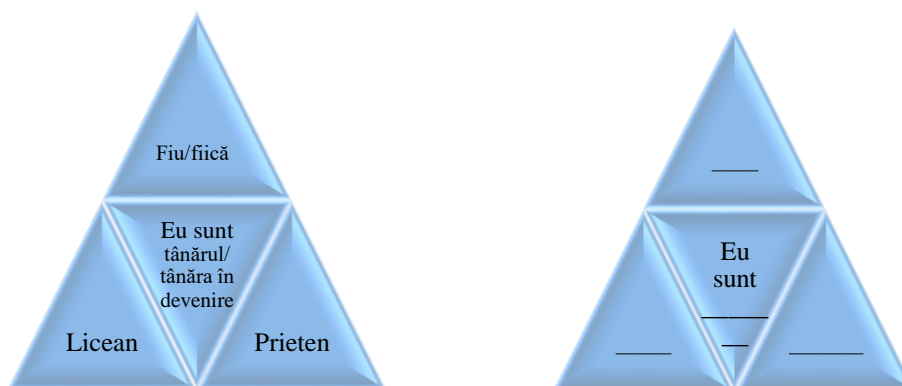
Tehnologia didactică a lecției

Metode: Conversația euristică, Conversația catihetică, Fișa de lucru, Scrierea liberă, Exercițiul, Povestirea în lanț.

La etapa Evocare

În primul rând, cadrul didactic va invita elevii să realizeze o analiză introspectivă, descriind rolurile pe care le îndeplinesc în viața lor, primesc o *fișă de lucru* în care trebuie să noteze schematic, în forma unei piramide trei cele mai importante roluri / trăsături morale / principii din care derivă tipul uman pe care îl reprezintă.

De exemplu: În partea stângă este schema model, iar în dreapta este chema pe care elevul trebuie să o completeze, lecturând sarcina - Scrieți în triunghiurile din părți trei roluri principale pe care le îndepliniți în viața voastră / trei trăsături morale definitorii / trei principii pe care le respectați, iar în triunghiul central scrieți tipul uman pe care îl reprezentați, ținând cont de informația pe care ați scris-o în celelalte triunghiuri. Orientați-vă după modelul dat.

Fișa de lucru № 1

2. Profesorul va enunța tema lecției și va solicita elevilor să o noteze în caietele de studiu.

În al doilea rând, pentru că urmează să caracterizeze personajele literare din romanul studiat, elevii vor actualiza rezumativ subiectul lui pentru a demonstra cunoașterea firului narativ.

La etapa *Realizarea sensului*, cadrul didactic va oferi elevilor sarcina să actualizeze categoriile în baza cărora se clasifică tipurile de personaje.

Delimitări conceptuale: Personajul literar, de-a lungul timpului, a parcurs o cale îndelungată, aflându-se într-o vădită evoluție. Personajele unei opere literare sunt oamenii, transfigurați artistic, și implicați în acțiunea relatată. De-a lungul existenței literaturii, personajele au reflectat procesul de adâncire a cunoașterii psihologiei omului. Termenul **personaj** [4, p. 329] vine din franceză „*personnage*”, din latină „*persona*” ceea ce înseamnă „*maskă de teatru, erou*”. „Omul (sau obiectul) implicat în acțiunea relatată de o operă literară”. [7, p. 398] În *Dicționarul de teorie literară* din 2018 se menționează că personajul literar este o „*categorie de bază a unei opere epice sau dramatice, tip uman semnificativ, individualitate cu trăsături fizice și morale distincte, pusă în lumină printr-un șir de întâmplări situate într-un anumit cadru temporal și social*”. [3, p. 374] Personajele unei opere literare sunt, înainte de toate, oameni transfigurați artistic, implicați în acțiunea relatată. Personajul este rodul unei ficțiuni artistice ale autorului care este integrat prin intermediul limbajului și acțiunii în sistemul de imagini și interacțiuni al operei literare. De menționat că pentru desemnarea

persoanelor prezente într-o operă literară, se folosește și termenul de *tip*. **Tip** este reprezentarea convențională a unei categorii umane (sociale sau psihologice) întrupată într-un personaj literar, care concentrează anumite caracteristici stabile, permanente, definitorii ale categoriei respective.

În romanul *Singur în fața dragostei* personajele sunt:

➤ Radu Negrescu	➤ Elena Suru	➤ mătușa lui Radu
➤ Viorica Vrabie	➤ Lelea Safta	➤ mama lui Radu
➤ Spânu	➤ Lida	➤ mama Vioricăi
➤ Otilia Octavianovna	➤ Pablo	➤ tatăl Vioricăi
➤ Tamara Alexandrovna	➤ clasa a IX-a A	➤ mătușa Maria
➤ Pinte	➤ clasa a IX-a B	➤ Ion, soțul Mariei
➤ Maier	➤ Lucia	➤ Lupu, nepotul Saftai
➤ Pantelimon Trofimovici, brigadierul	➤ Armașu Ion	➤ tatăl lui Ion Armașu
		➤ Scriitorul

Personajele pot fi clasificate în câteva categorii:

- Intelectuali (Radu Negrescu, Viorica Vrabie, Spânu, Otilia Octavianovna, Tamara Alexandrovna, Pinte, Maier, Pablo etc.);
- Elevi (clasa a IX-a A, clasa a IX-a B, Lucia Lungu, Armașu Ion);
- Țărani (lelea Safta, mătușa Maria, Ion, soțul ei, tatăl lui Ion Armașu, Lupu, nepotul Saftai).

Algoritm de caracterizare a personajelor

După locul ocupat în operă:

Principale	Secundare	Episodice	Figurante
Radu Negrescu Viorica Vrabie	Pinte, Otilia Octavianovna, Maier, Tamara Alexandrovna, Lelea Safta Pantelimon Trofimovici, șeful brigăzii din sat	Pablo Lida Lucia Armașu Ion Cl. a IX-a „A” Cl. a IX-a „B”	Mama Vioricăi Mătușa lui Radu Părinții lui Radu Șoferul Vasilică Lupu

După modul de prezență în operă:

Individuale	colective
În romanul <i>Singur în fața dragostei</i> predomină personajele individuale. Colective: clasele a IX-a.	

Tipuri de personaje în raport cu realitatea

Real	Realist	Imaginar	Fantastic
Toate personajele din romanul studiat sunt realiste , deoarece au fost create în baza unui prototip din realitate			

După aspectul moral	
Pozitive	Negative

Ținând cont de faptul că specia textului studiat este **roman**, în care delimitarea dintre bine și rău nu este tranșantă, în acest context nu vom face această clasificare, dar putem solicita atitudinea elevilor.

Și am ajuns la cea mai semnificativă clasificare a personajelor *După tipul uman pe care îl reprezintă personajul*. Pentru a îndeplini corect această sarcină, profesorul le va reaminti elevilor exercițiul realizat la evocare și anume, ideea că tipul uman poate fi identificat ținând cont de toate aspectele semnificative care caracterizează personajul. De exemplu, personajul secundar *Spânu*, din romanul *Singur în fața dragostei* de Aureliu Busuioc, – este directorul de școală, dacă am lua în considerare doar acest aspect, l-am clasifica în categoria intelectualilor de la țară, dar dacă luăm în considerare și trăsăturile morale ale personajului, meschin, prost, arogant, atunci deducem tipul veridic – pseudointelectualul, persoana comodă regimului politic, etc.

No	După tipul uman pe care îl reprezintă personajul
1.	Radu Negrescu – tipul intelectualului, ambițios, cu perspective;
2.	Viorica Vrabie – intelectuală, plină de rafinament, cu intenția de a schimba lucrurile în sistemul de învățământ de la sat.
3.	Spânu – tipul pseudointelectualului.
4.	Maier – intelectualul conformist, comod, resemnat.
5.	Lida – femeia cu viziuni libertine în raport cu relațiile conjugale.
6.	Pablo – jurnalistul vânturatic, nesperios, „om al dispoziției”.
7.	Lelea Safta – femeia de la sat lipsită de studii, dar bună și grijulie ca o Mamă.
8.	Etc.

La etapa **Reflecție** cadrul didactic va iniția o conversație euristică prin care va îndemna elevii să definească printr-o *Scriere liberă* noțiunea *Destin*.

Ce sentimente v-a trezit finalul romanului? De ce?

Dacă ați fi fost în locul scriitorului, cum ați fi încheiat opera?

Ce atitudine aveți în raport cu destinul profesoarelor de la sat, Tamara, Elena, Otilia? Cum credeți, de ce a depins destinul lui Spânu?

Cum credeți că a influențat Spânu destinul Luciei și al lui Ion? De ce?

Ce părere aveți despre dragostea dintre Radu și Viorica? Poate fi considerată în ramele moralității, da/ nu? De ce?

Cine este vinovat de soarta dragostei dintre Viorica și Radu? De ce?

Formulați într-un enunț ideea pe care ați învățat-o din acest roman.

Și în final, la etapa **Extindere**, elevii vor primi sarcina: De realizat caracterizarea unui personaj literar din romanul *Singur în fața dragostei* de Aureliu Busuioc, în Word, Time New Roman, font 14, spațiere 1,5, volum 1,5 pagină. De plasat produsul în portofoliu la disciplină.

Numele scriitorului este prezent în Documentele de politici educaționale și considerăm că se va menține, deoarece în baza operei scriitorului pot fi studiate multe conținuturi curriculare importante.

Aureliu Busuioc este literatul care prin maniera sa scriitoricească poate să readucă elevii aproape de lecturi, să-i motiveze a nu abandona acest tărâm important al cunoașterii. Autorul a depus un efort splendid pentru a înțelege generațiile următoare și a percepe acest suflu nou pentru a păși peste prăpastia dintre generații, el este cel care a zidit puntea peste prăpastie, chiar dacă scrie în poezie că „nu este (prieten) calculatorul cu flanșeta” a reușit să creeze o coaliție între creațiile sale și cititorii contemporani.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Busuioc A., *Singur în fața dragostei*. Roman. Chișinău: Cartier, 2022. 128 p. ISBN 978-9975-86-551-7
2. Curriculum Național, Aria Curriculară Limbă și Comunicare, Disciplina Limba și literatura română, Clasele X – XI. Chișinău, 2019. 148 p. ISBN 978-9975-3441-0-4.
3. *Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar / Aliona Grati*. – Ed. a 2-a. Chișinău: Arc, 2018. 544 p. ISBN 978-9975-0-0160-1
4. *Dicționar de termeni literari*. București: Editura Academiei, 1976. 493 p.
5. Suceveanu A., *Poezia lui Aureliu Busuioc // Sud-Est*, 2006, nr. 2, p. 12-17.
6. Ștefănescu A., *Un scriitor sceptic față de propriul lui scris // România literară* 2008, nr. 41, p. 23-27.
7. *Teoria literaturii: dicționar-antologie / Irina Petraș*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2009. 435 p. ISBN 978-973-30-2638-9.